

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

KURRIKULA E BAZUAR NË KOMPETENCA

Lënda: Muzikë

Shkalla: IV

Klasa: VIII

Tiranë, 2016

Përmbajtja e Programi

I.	Hyrje	4
II.	Korniza konceptuale e programit.....	6
1.	Qëllimet e programit të muzikës	10
2.	Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës	11
3.	Lidhja e muzikës me temat ndërkurrikulare.....	14
4.	Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare.....	15
5.	Kompetencat e lëndës dhe tematikat e saj	17
6.	Ndarja e kohës mësimore për tematikë për secilën klasë.....	20
III.	Përmbajtja e shkallës së katërt	21
1.	SHKALLA E KATËRT	21
1.1	Tematika : Gjuha dhe komunikimi muzikor.....	22
1.2	Tematika: Teknika dhe procese muzikore	23
1.3	Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria	25
IV.	Udhëzime metodologjike	29
V.	Udhëzime për vlerësimin	31
VI.	Materiale dhe burime mësimore.....	32

Tabelat dhe diagramet

Digrama 1: Korniza konceptuale e programit.....	8
Digrama 2: Rezultatet e të nxënit të komptencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e tretë.	12
Digrama 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.	167
Digrama 4 : Kompetencat e lëndës dhe tematikat e lëndës.	18
Tabela 1: Kompetencat e lëndës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të lëndës	20
Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë.....	21

GRUPI I PUNËS

Majlinda HALA

Fatbardh LEKA

Fusha e arteve është pjesë e rëndësishme e kurrikulës, në të cilën përfshihen aspekte të kulturës materiale, shpirtërore, artistike, intelektuale dhe emocionale, ku ndërveprojnë kultura dhe shoqëria. Mësimi i arteve u afron nxënësve mundësi për të zhvilluar njohuritë artistike përmes mjeteve shprehëse si: tingujve, ngjyrave, formave, fjalës, lëvizjeve. Ato mësohen, formohen dhe kultivohen përmes teknikave e proceseve artistike, nxisin të mësuarit konkret të artit gjatë procesit mësimor në shkollë dhe në jetën e përditshme. Kompetencat lëndore që zhvillon fusha e arteve në të gjitha shkallët, kontribuojnë në arritjen e kompetencave kyç, në funksion të të nxënësve gjatë gjithë jetës. Fusha e arteve zhvillohet përmes lëndëve: *art pamor, muzikë, kërcim dhe dramë* si lëndë të detyrueshme në **shkallën 1, shkallën 2, shkallën 3** dhe në **shkallën 4**. Fusha e arteve zhvillohet përmes lëndëve: *art pamor, muzikë dhe dramë* si lëndë të detyrueshme në **shkallën 3** dhe në **shkallën 4**. Në **shkallën e tretë**, fusha e arteve përkatësisht drama, muzika dhe arti pamor fokusohet në aftësimin e nxënësve në krijimin, performimin/interpretimin, komunikimin dhe përdorimin e informacionit muzikor nga burime të ndryshme. Ndërsa në **shkallën 4** ata fillojnë të krijojnë dhe performojnë/realizojnë në mënyrë më sistematike, vlerësojnë artet duke krijuar gjykime dhe qëndrime të qarta nëpërmjet njohjes dhe gjyqimit të zhvillimit të tyre historik të muzikës shqiptare dhe asaj të huaj, duke krijuar kompetenca të qëndrueshme dhe të zbatueshme në këto disiplina artistike. Aspektet e të nxënësve në fushën e arteve, do të zhvillojnë mundësitë e nxënësve për të njohur gjuhën artistike të arteve, për të realizuar dhe për të prezantuar punë të ndryshme artistike, për të vlerësuar veprat e arteve të ndryshme. Artet stimulojnë ndërgjegjësimin trupor, ushqejnë imagjinatën dhe kontribuojnë në zhvillimin e vetëbesimit. Fusha e arteve ndihmon në krijimin e identitetit, në pasurimin e botëkuptimit të nxënësve dhe zhvillimin e vetëdijes dhe identitetit kombëtar nëpërmjet trajtimit të elementeve dhe vlerave artistike kulturore të trashëgimisë sonë kombëtare.

1 Hyrje

Muzika qëndron mes të gjitha formave të tjera inteligjente të njeriut (artit në përgjithësi, shkencave shoqërore e historike dhe shkencave artistike), si një përbërës i barabartë me to i progresit intelektual dhe i humanitetit. Muzika është një disiplinë artistike e artit dhe gjuhë universale që ndihmon nxënësit të kuptojnë dhe lidhin dukuritë muzikore, proceset dhe njohuritë që i përkasin muzikës, duke vërtetuar ligjshmërinë e tyre, duke shpjeguar mënyrat e ndërtimit të tyre, gjë e cila çon drejt realizimit të një procesi të suksesshëm të mësimi të muzikës.

Vazhdimi i edukimit me muzikën është një vlerë e madhe për të mundësuar formimin kulturor dhe artistik, zhvillimin e personalitetit të nxënësve, zhvillimin e aftësive të tyre muzikore për të punuar dhe krijuar në mënyrë të pavarur e sistematike si dhe për të menduar në mënyrë krijuese dhe kritike.

Integrimi i muzikës me të gjitha lëndët e tjera brenda fushës së arteve dhe fushat e tjera të kurrikulës, si dhe me temat ndërkurrikulare, ka si qëllim që të zotërohen sa më mirë *kompetencat kyçe* është një aspekt tjetër i rëndësishëm. Muzika është e pranishme kudo në jetën tonë të përditshme (p.sh. klasë, shtëpi, TV, film, koncert, teatër, në kolonat zanore të filmave, ngjarje të shënuara familjare, veprimtari brenda dhe jashtë shkollës, ngjarje të komunitetit etj.).

Fusha e artve është një nga shtatë fushat e kurrikulës së arsimit bazë dhe përmban katër lëndë brenda saj: arti pamor, ***muzika***, teatri dhe kërcimi. Muzika mësohet në të gjitha shkallët e kurrikulës.

Muzika nuk mund të kuptohet dhe realizohet duke marrë vetëm disa njohuri të thjeshta, por duke vazhduar njohjen më të plotë të saj përmes *gjuhës muzikore, komunikimit muzikor, zbatimit konkret të dëgjimit dhe të kuptimit të veprave muzikore, kuptimit të teknikave*

dhe zbatimit të tyre gjatë proceseve interpretative, ku nxënësit interpretojnë këngë të ndryshme tashmë duke zhvilluar më tej teknikat e këndimit, kuptojnë rëndësinë e këndimit vetëm dhe në grup, duke zbatuar teknikat e të kënduarit, *njohjes me zhvillimin historik të muzikës dhe përfaqësuesve saj*, njohuri që bëjnë të vetëdijshëm nxënësit për rolin e muzikës në jetën e përditshme.

Lënda e muzikës synon të edukojë dhe formojë nxënësit nga pikëpamja muzikore, duke i orientuar ata në mënyrë të saktë drejt kuptimit të veçorive të ligjërimit muzikor nga më e thjeshta te më e ndërlikuara përmes gjuhës dhe komunikimit muzikor, drejt marrjes pjesë dhe interpretimit në veprimtaritë muzikore individuale dhe në grup përmes teknikave dhe procesit muzikor dhe formimit dhe krijimit të një aftësie vlerësuese e gjykimi artistik por edhe estetik ndaj muzikës shqiptare dhe asaj botërore.

2 Korniza konceptuale e programit

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga: korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë.

Si i tillë ky dokument i shërben:

- **Nxënësit**, zhvillimin e kompetencave kyçe të të nxënësve gjatë gjithë jetës dhe të kompetencave të lëndës së muzikës, në mënyrë që ata të përballojnë sfidat e jetës dhe të integrohen në shoqëri.
- **Mësuesit**, për planifikimin, realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe arritjet e nxënësve në klasë dhe jashtë saj.
- **Prindit**, për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara.
- **Hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

Programi i muzikës ka në thelbin e tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të lëndës** si dhe të **kompetencave kyçe** që lidhen me to. Realizimi i **temave ndërkurrikulare** nëpërmjet lëndës së muzikës është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e muzikës dhe të gjitha arteve të tjera që përbëjnë fushën e arteve, në shoqëri dhe në jetën e përditshme.

Programi, përmban 3 *tematika* që janë të përbashkëta në të gjitha disiplinat artistike të fushës së arteve dhe krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe zbatojë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyçe.

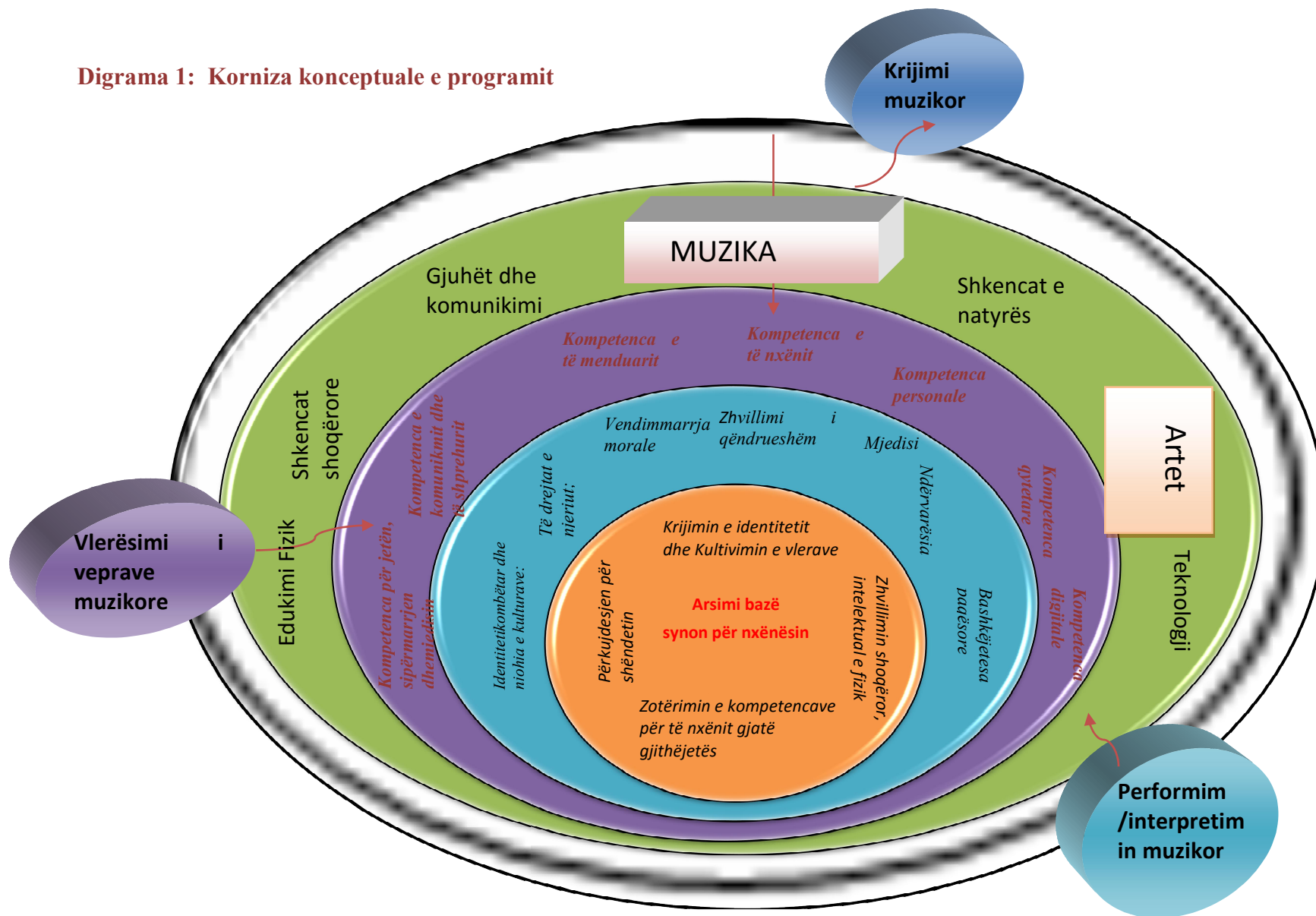
Në program paraqiten edhe ***koha mësimore për secilën tematikë***, që ndryshon nga klasa në klasë.

Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e muzikës dhe fushave të tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie në muzikë është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin artistik, që zotëron brenda vetes. Në këtë program, ***vlerësimi i nxënësve*** është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënit.

Programi i muzikës, të përmbajtjes, paraqitet në diagramin e mëposhtëm:

Digrama 1: Korniza konceptuale e programit

3 Qëllimet e APU

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes.
- përdorin teknologjitë e reja.

4. Qëllimet e programit të muzikës

Programi i Muzikës, nëpërmjet përmbajtjeve të përcaktuara sipas tematikave, ka si qëllim, zhvillimin e mëtejshëm të njohurive dhe koncepteve për plotësimin e formimit muzikor dhe artistik, zhvillimin e aftësive muzikore të menduarit kritik dhe krijues, zhvillimin personal, intelektual, social dhe kulturor të nxënësve, për të njohur dhe vlerësuar vepra të muzikës shqiptare ku përfaqësohet trashëgimia jonë kombëtare muzikore dhe asaj botërore, nga periudha dhe kontekste të ndryshme kulturore dhe historike.

Në programin e muzikës, nxënësit përfshihen në veprimtari muzikore tradicionale, duke:

- manifestuar vlerat e muzikës kombëtare si pjesë e pandashme e vlerave të artit shqiptar;
- marrë pjesë në jetën kulturore të klasës, shkollës, komunitetit;
- vënë në shërbim të mjedisit ku jeton aftësitë dhe talentin e vet;
- ndërvepruar në mënyrë sociale, kulturore dhe intelektuale me grupet të ndryshme kulturore apo etnike;
- zhvilluar kompetencat muzikore për të krijuar dhe realizuar punë të ndryshme muzikore;
- dhënë kontributin personal në zhvillimet artistike muzikore në nivel lokal, kombëtar dhe më gjerë.

Në programin e muzikës, nxënësi mëson të zbulojë ngjashmëritë, ndryshimet, marrëdhëniet në muzikë, eksperimenton nëpërmjet krijimit dhe dëgjimit, zhvillon më tej gjykimin dhe argumentin, duke krijuar një qëndrim të vetin e duke ia paraqitur të tjerëve, edukohet të punojë në grup, ndihet i suksesshëm në muzikë.

4 Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe, me kompetencat e lëndës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat dhe mjetet e përshtatshme të procesit të nxënies. **Kompetenca** përcaktohet si integrim i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies. Organizimi i mësimit të muzikës me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën.

Kur nxënësi realizon kompetencat muzikore, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe. P.sh.: kompetenca e muzikës “Interpretimi/performimi muzikor” përfshin shumë nga teknikat e ndryshme të kënduarit, të bërit muzikë apo luajtjes në instrumente muzikore të cilat nxënësit i përdorin ato në jetën e përditshme.

Rezultatet e të nxënies të kompetencave muzikore pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënies të kompetencave kyçe në këndvështrimin e përshtatshmërisë në jetë, shoqëri dhe punë.

Në zhvillimin e kompetencave muzikore, nxënësi gjithashtu, zhvillon kompetencat kyçe në lidhje me krijimtarinë, interpretimin, vlerësimin e muzikës, përpunimin e informacionit për muzikën, prezantimin e detyrave të zhvilluara rreth muzikës që dëgjon apo krijon, prezantimin e punës në grup, komunikimin efektiv etj.

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës së muzikës mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatit/et e të nxënies për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zberthen në rezultate të nxënies për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatit/et e të nxënies për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh rezultatit/et e të nxënies për shkallë për kompetencat e lëndës së muzikës që synon të arrijë nxënësi;
- zberthen në rezultate të nxënies për kompetencat e lëndës së muzikës për vit mësimor, rezultatit/et e të nxënies për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të

- nxënit të kompetencave muzikore në një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyç në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
 - kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për lëndën e muzikës.

Digrama 2: Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e katërt .

SHKALLA E KATËRT
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit
<ul style="list-style-type: none"> • Zhvillon personalitetin e vet dhe është aktiv në veprimtaritë artistike. • Gjykon drejt mesazhin artistik. • Shprehet nëpërmjet një komunikimi të qartë dhe saktë me anë të gjuhëve, simboleve, shenjave dhe formave muzikore. • Shfrytëzon mjetet artistike dhe mundësitë e komunikimit dhe të të shprehurit në muzikë në mënyrë të pavarur, të vazhdueshme, kritike dhe krijuese.
Kompetenca e të menduarit
<ul style="list-style-type: none"> • Përpunon njohuritë muzikore në mënyrë të pavarur, krijuese dhe me përgjegjësi. • Zgjidh probleme të ndryshme muzikore/artistike. • Zhvillon aftësitë për të menduar në mënyrë kritike, krijuese dhe ndërvepruese. • Ndjek udhëzimet për të realizuar një krijim apo veprimtari muzikore artistike.
Kompetenca e të mësuarit për të nxënë
<ul style="list-style-type: none"> • Vendos mjetet në funksion të realizimit të krijimit muzikor. • Përdor burime të ndryshme informacioni për të realizuar një krijim muzikor. • Krijon në mënyrë të pavarur detyrën e dhënë.
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin
<ul style="list-style-type: none"> • Merr përsipër ose drejton aktivitetet muzikore brenda dhe jashtë klasës duke kontribuar në mënyrë krijuese.
Kompetenca personale
<ul style="list-style-type: none"> • Krijon besimin tek vetja gjatë veprimtarive muzikore. • Merr pjesë në mënyrë aktive në jetën artistike shkollore dhe komunitet.

- Ndërgjegjëson veten dhe zhvillon vetëbesimit dhe krijimin e besimit te të tjerët.

Kompetenca qytetare

- Promovon me të tjerët për çështje të ndryshme kulturore.
- Respekton punën e të tjerëve.
- Bashkëpunon me të tjerët pavarësisht kulturës, aftësive dhe nevojave brenda dhe jashtë shkollës për një qëllim të përbashkët.

Kompetenca digjitale

- Shkëmben informacion si dhe bashkëpunon në rrjetet informuese në internet.
- Përdor një mjetet të ndryshme në funksion të informacionit muzikor si: magnetofon, audio, video CD, DVD etj.

5 Lidhja e muzikës me temat ndërkurrikulare

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Muzika ka një shumëllojshmëri të veprimtarive në jetën e përditshme dhe është e lidhur me shumë komponentë të arsimit. Kjo lidhje është e shumëfishtë sepse ajo jo vetëm merr në konsideratë shumë nga këto komponentë, por edhe kontribuon në realizimin e tyre. Kështu në shqyrtimin e temave ndërkurrikulare: *Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave; trashëgimia kulturore dhe iso-polifonia, të drejtat e njeriut; mjedisi dhe ruajtja e tij nga zhurmat e muzikës; ndërvarësia ndaj muzikës; bashkëjetesa paqësore, etj.*, nxënësi kontribuon përmes aktiviteteve muzikore duke shpalosur vlerat e kulturës së vet, duke respektuar dhe promovuar vlerat e kulturave të tjera, duke bashkëpunuar vetëm dhe në grup në aktivitete të ndryshme duke dhënë kontributin e vet, duke dhënë zgjidhje situatave dhe problemeve të ndryshme muzikore/artistike, duke përdorur gjuhë të saktë muzikore për të komunikuar vlera dhe qëndrime, duke shpjeguar teknika dhe procese të ndryshme muzikore që lidhen dhe me fusha të tjera që ata mësojnë. Përmes situatave të paraqitura në temat ndërkurrikulare, nxënësi ka mundësi të bëjë lidhjet ndërmjet kompetencave muzikore me detyrat e caktuara për realizimin e këtyre temave.

Nxënësi përdor njohuritë e veta për të shpjeguar fenomenet dhe dukuritë muzikore në botën e tyre dhe ndërvarësitë e mjedisit dhe botës njerëzore (mjedisi i ndotur nga muzika e lartë dhe e vazhdueshme).

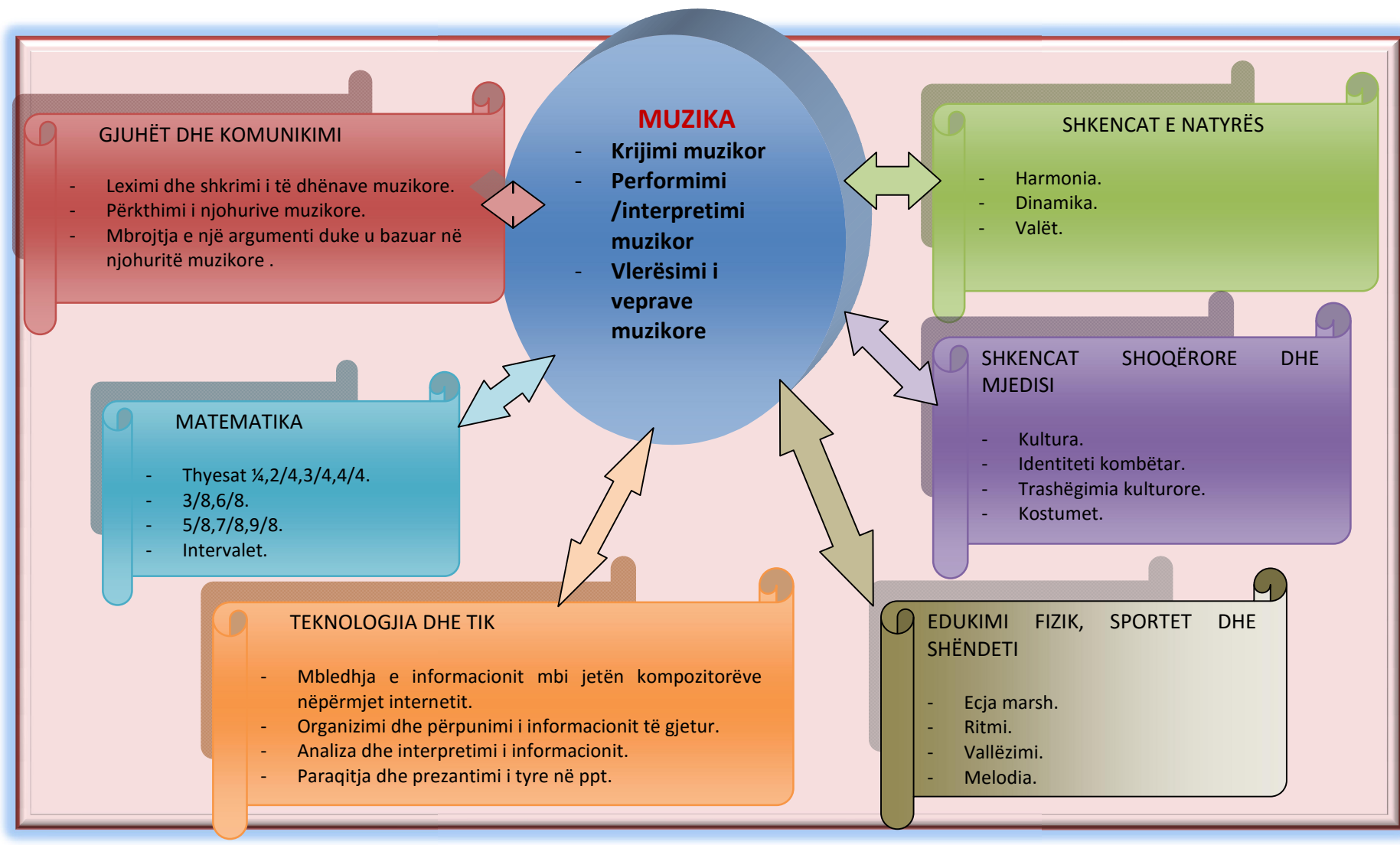
Nxënësi mëson të shprehet përmes gjuhës muzikore për të krijuar ide të ndryshme, për të krijuar një punë të vetën muzikore, duke përdorur elementet e gjuhës muzikore, duke eksperimentuar dhe zhvilluar më tej idetë e veta muzikore, duke organizuar krijimin e vet muzikor, sipas elementeve të gjuhës muzikore dhe shprehur atë përmes komunikimit artistik.

Nxënësi fillon të familjarizohet me përmbajtje të ndryshme të veprave muzikore, duke ndarë përvojat e veta me të tjerë, duke reflektuar dhe shpjeguar kuptimin e pjesëve muzikore, duke bërë një gjykim kritik dhe estetik muzikor.

6 Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare

Muzika është e lidhur me lëndët brenda fushës së saj, por edhe me fusha të tjera të nxëni në kurrikul. Melodia, ritmi, harmonia, dinamika, tempi, format muzikore, struktura etj., lidhen shumë mirë me disiplinat e tjera artistike, si kërcimin, artin pamor, teatrin, por edhe me matematikën, gjuhën dhe komunikimin, shkencat shoqërore etj. Kështu mësuesit duhet t'u japin mundësinë nxënësve të konsolidojnë dhe formojnë përvojat që ata kanë krijuar, duke i pasuruar dhe duke u dhënë drejtim të mëtejshëm këtyre përvojave. Më poshtë paraqiten disa lidhje ndërlëndore të muzikës me lëndë të tjera, të para përmes njohurive.

Digrama 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.

7 Kompetencat e lëndës dhe tematikat e saj

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e muzikës synon të përmbushë 3 kompetencat e lëndës, të cilat lidhen me kompetencat kyç që një nxënës duhet të zotërojë gjatë jetës së tij dhe që arrihen nëpërmjet 3 tematikave kryesore.

Kompetencat e lëndës:

Kompetenca 1: Krijimi muzikor.

Kompetenca 2: Performimi/interpretimi muzikor.

Kompetenca muzikore 3: Vlerësimi i veprave muzikore.

Tematikës e lëndës:

Tematika 1: Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Tematika 2: Teknikat dhe proceset muzikore.

Tematika 3: Historia, muzika dhe shoqëria.

Digrama 4 : Kompetencat që formohen përmes tematikave

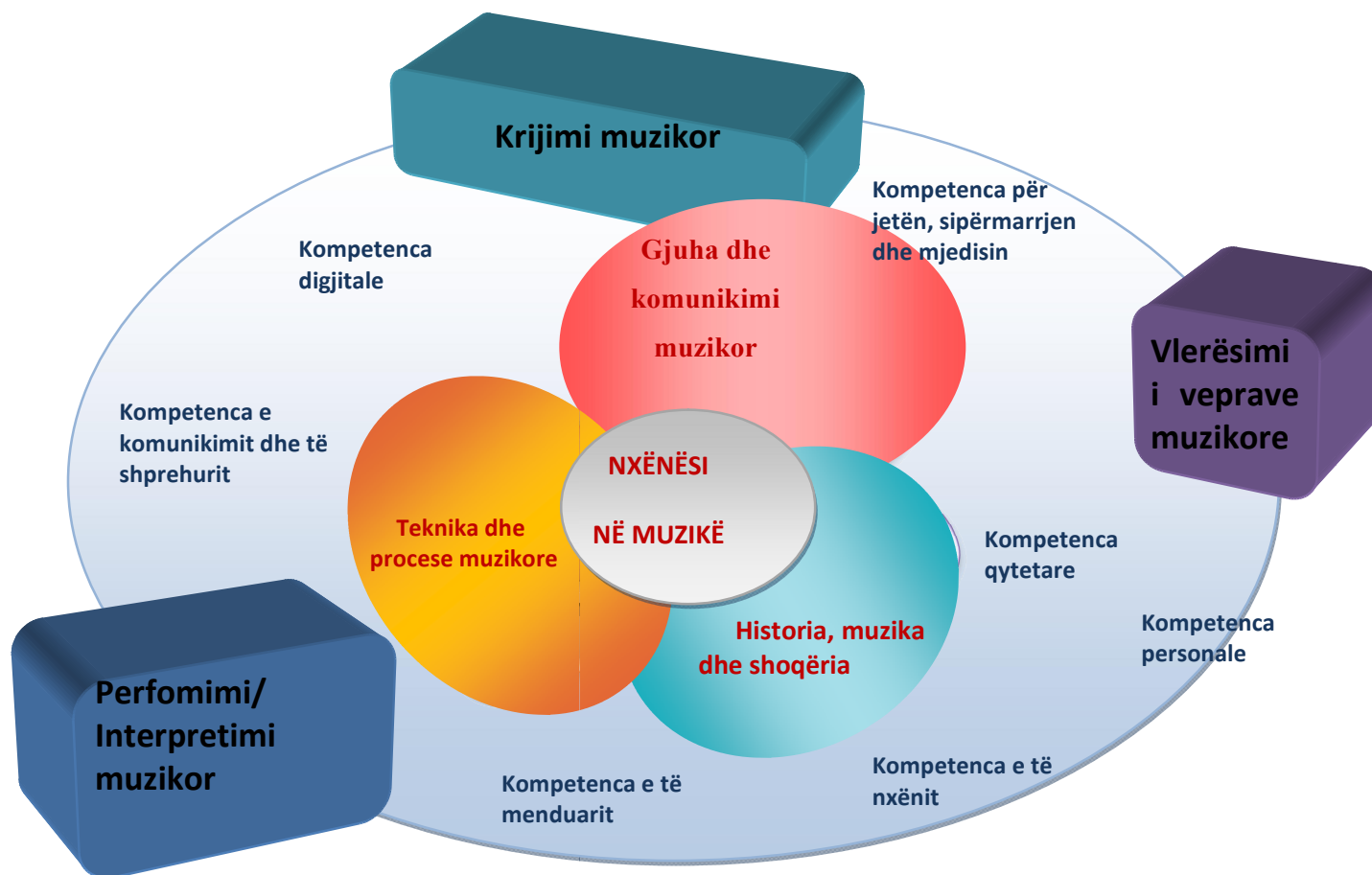

Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre

Kompetencat e veçanta	Përshkrimi i kompetencave
Krijimi muzikor	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përdor ide të ndryshme për të organizuar krijimin e vet muzikor. - Përdor elementet e gjuhës muzikore gjatë krijimeve muzikore. - Zhvillon dhe ndërthur ide të reja gjatë krijimit muzikor. - Organizon krijimin e vet muzikor, sipas rregullave të parashpjeguara. - Ndan përvojat e veta krijuese me të tjerët.
Performimi/interpretimi muzikor	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zhvillon teknikat e këndimit, të luajtjes, së dëgjimit, analizimit, improvizimit në nivele të ndryshme. - Perfeksionon këndimin gjatë interpretimit vokal. - Respekton gjatë këndimit rregullat e këndimit në grup. - Interpreton me ndjenjë dhe emocion këngët e mësuara. - Ndan përvojat e veta interpretuese me të tjerë.
Vlerësimi i veprave muzikore	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dëgjon dhe analizon veprat muzikore të periudhave të ndryshme, duke u shprehur në forma të ndryshme. - Vlerëson veprat muzikore, duke bërë një gjykim kritik dhe estetik.

8 Koha mësimore për tematikë për secilën klasë

Lënda e muzikës zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila, pra gjithsej 35 orë për secilën klasë. Programi i lëndës së muzikës specifikon peshën (orët e sugjeruara) e secilës tematikë për secilën shkallë dhe klasë. Shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuar në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

	Gjuha dhe komunikimi muzikor	Teknikat dhe proceset	Historia, muzika dhe shoqëria	Gjithsej orë
Klasa e tetë	11	14	10	35 orë

III. Përmbajtja e shkallës së katërt, klasa e tetë

Në programin e lëndës së muzikë për klasën e tetë, janë paraqitur përmbajtjet e tematikave:

Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Teknika dhe procese muzikore.

Historia, muzika dhe shoqëria.

Këto tematika janë bazë për të ndërtuar njohuri, shkathtësi, qëndrime e vlera. Tematikat janë bazë për të siguruar rezultatet e të nxënit, sipas kompetencave muzikore, për çdo shkallë të paraqitura në tabelë në fillim të çdo tematike.

Tematikat dhe renditja e tyre nuk presupozojnë që përmbajtja vjetore, përgjatë vitit shkollor, duhet të zhvillohet e ndarë sipas tematikave në këtë renditje. Kombinimi, ndarja e njohurive dhe koncepteve muzikore në situata të nxëni, grupe temash e njësi mësimore, si dhe renditja e tyre është e drejtë e përdoruesve të programit (mësuesit dhe autorët e teksteve).

Për “përktimin” e programit të shkallës në tekste mësimore apo programe lëndore për çdo vit mësimor, aftësitë dhe orët e tematikave do të jenë të shpërndara në tematika dhe njësi mësimore të zhvilluara logjikisht.

REZULTATET E TË NXËNIT TË KOMPETENCAVE, SIPAS TEMATIKAVE, SIPAS SHKALLËVE SHKALLA E TRETË: KLASA E TETË

1.1. Tematika : Gjuha dhe komunikimi muzikor

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS¹:

Melodia dhe ritmi vazhdojnë edhe në këtë nivel të jenë pjesë e pandashme e njohurive të domosdoshme që duhet të dijë nxënësit për kuptimin e muzikës. Njohuritë që do të vazhdojnë të merren janë ritmet e përziera: $5/8$, $7/8$, $9/8$. Ritmet e përziera do të ndihmojnë nxënësit për të kuptuar më mirë ritmet e këngëve dhe valleve popullore të cilat do të jenë pjesë e studimit në këtë shkallë. Njeh dhe respekton gjatë ekzekutimit figura të reja muzikore si: *konratempo dhe sinkopa*, të cilat plotësojnë më mirë njohuritë muzikore të nxënësve për këtë nivel.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor*: krijon në kohët $5/8, 7/8, 9/8$; përdor simbole të ndryshme muzikore të mësuara duke krijuar diversitet në krijimin e vet; demonstroi kuptimin e tyre gjatë shpjegimit të krijimit të vet; ndërton dhe këndon shkallë me një shenjë në armaturë.
- *Performimi/interpretimi muzikor*: shpjegon funksionin dhe rolin e simboleve muzikore në pjesët muzikore që interpreton; interpreton në kohët të ndryshme (*të përziera*), duke demonstruar se i ka kuptuar ato qartë; këndon duke respektuar kohët dhe simbolikat e mësuara; këndon ushtrime në kohët e mësuara.
- *Vlerësimi muzikor*: kupton dhe shpjegon ndryshimin e kohëve tek ushtrimet, këngët apo shembujt muzikore; bën lidhje midis kohëve dhe shembujve muzikore; shpjegon ndryshueshmërinë e muzikës gjatë respektimit të simboleve; demonstroi kuptimin e tonaliteteve nga pjesë të ndryshme muzikore duke dhënë mendimin e vet.

¹ Përshkrimi i tematikave dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat e lëndës nënkupton klasat 8-9 –të.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës	Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës
KLASA 8	
<ul style="list-style-type: none"> › Ritm e përziera <ul style="list-style-type: none"> - Ritmi i përzier 5/8. - Ritmi i përzier 7/8. - Ritmi i përzier 9/8. › Konratempo dhe sinkopa. › Shkalla Sol + dhe Fa+ › Relativet shkallëve. 	<ul style="list-style-type: none"> - Demonstron kuptimin e kohëve të përziera 5/8,7/8,9/8 në shembuj të ndryshme muzikore. - Lexon në kohët 5/8,7/8,9/8 , duke zbatuar kërkesat gjatë leximit. - Krijon ushtrime ritmike apo melodike në kohët 5/8,7/8,9/8 ritmike dhe shpjegon rrugët që ka ndjekur për t'i krijuar ato. - Respekton në këngë, ushtrime apo shembuj ritmikë apo melodikë të gjitha shenjat dhe simbolet e mësuara. - Kupton rëndësinë e përdorimit të figurave muzikore si: <i>sinkopa, konratempo</i>, në muzikë, duke sjellë shembuj nga këngët apo fragmentet muzikore. - Demonstron kuptimin e figurave muzikore si: <i>sinkopa, konratempo</i> përmes shembujve ritmikë dhe melodikë. - Ndërton dhe këndon shkallët me një shenjë në armaturë (# dhe b) dhe relativet e tyre. - Respekton në këngë, ushtrime apo shembuj ritmikë apo melodikë të gjitha shenjat dhe simbolet e mësuara.

1.2. Tematika: Teknika dhe procese muzikore

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Proceset muzikore vazhdojnë të zhvillohen dhe thellohen duke përshkruar muzikën në tërësi. Këndimi, luajtja në instrumentin e fyellit/harmoniumit, përjetimi, interpretimi, dëgjimi muzikor, krijimi, improvizimi, analizimi zhvillohen nëpërmjet teknikave të ndryshme të kënduarit, luajtjes në instrument, të dëgjuarit muzikor etj. Përmes të kënduarit do të perfeksionohen mënyrat e formësimit të zërit dhe të një të kënduari të saktë në intonacion e ritëm. Përmbajtjet e këngëve janë të thjeshta dhe përgjithësisht mbizotërojnë *këngë popullore por edhe këngë për atdheun, familjen, shoqërinë, etj.* Ato kanë vlera artistike muzikore - poetike, të cilat edukojnë për një qëllim të caktuar. Këngët duhet të jenë të thjeshta për nga *shtrirja e regjistrit vokal (zërit), melodia* dhe të përfshijnë të gjitha ritmet e mësuara.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor:* demonstroi zbatimin e njohurive të mësuara në këtë shkallë, interpreton njohuritë muzikore, duke i lidhur ato me emocionet e këngëve që këndon.
- *Performimi/interpretimi muzikor:* këndon duke respektuar teknikën e këndimit përmes rregullave të përcaktuara; interpreton këngët me ndjenjë dhe emocion; performon/interpreton këngët në organizimet e klasës apo të shkollës.
- *Vlerësimi i veprave muzikore:* shpreh emocionet e veta për këngët që këndon; përdor një gjuhë të qartë dhe të thjeshtë muzikore gjatë përjetimit emocional të pjesëve muzikore që dëgjon; përjeton muzikën e këngëve dhe përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton interpretimin dhe performimin e shokëve; ndan përvojën e vet artistike me të tjerët, respekton këngë të kulturave të tjera.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 8

- Këndon këngë popullore me ritme të larmishme, në një regjistër të thjeshtë vokal, me shtrirje të pranueshme për grupmoshën.
- Respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit.

› Këndimi solo dhe në grup.²

- Respekton gjatë këndimit *ritmin, intonacionin, karakterin e këngës*.
- Këndon *solo dhe në grup*.
- Interpreteton këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë.
- Merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës.
- Regjistron krijimet e tyre në instrument dhe zë, në magnetofonin e klasës, shkollës.

1.3. Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Muzika popullore është pjesë shumë e rëndësishme e kulturës dhe trashëgimisë kulturore të një vendi. Njohja e kësaj trashëgimie përmes njohjes së elementeve dhe karakteristikave të muzikës popullore ku përfshihen këngët, vallet, kostumet, eventet që përfaqësojnë këtë trashëgimi popullore, është shumë e domosdoshme në këtë pjesë të mësimin të muzikës. Kjo trashëgimi zhvillohet më tej me zhvillimin e muzikës së kultivuar dhe asaj profesioniste shqiptare.

Këngët dhe meloditë popullore apo veprat muzikore ashtu si çdo vepër arti tjetër shprehin fizioniminë e një populli. Muzika shfaqet si një ndërthurje elementesh që i përkasin trashëgimisë sonë kulturore e cila nga folklori zhvillohet në një muzikë të pasur profesioniste.

Përjetimi dhe të shprehurit përmes dëgjimit muzikor, është një proces shumë i rëndësishëm në muzikë, i cili nuk mund zhvillohet pa njohur shumë mirë, si u krijua kjo lloj muzike që na përfaqëson ne, krijuesit popullore apo përfaqësuesit e veprave muzikore shqiptarë apo të huaj në periudha të caktuara, ndikimet dhe karakteristikat që patën veprat muzikore nga koha në të cilën u krijuan.

Ndërsa përdorimi i teknologjive të ndryshme ndihmon dhe është në funksion të kërkimit të të dhënave, prezantimit, regjistrimeve muzikore.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor*: provon të këndoje fragmente të vogla muzikor, popullore apo rrymave të ndryshme, për të kuptuar *ndryshueshmërinë e ritmeve*

² Kjo tematikë do të shërbejë edhe për të realizuar shembuj melodikë të shkëputura nga këngët popullore, me ritme të përziera.

që nga ato të thjeshtat , të përbërat deri tek ritmet e përziera; krijon një motiv muzikor mbi një ritëm të përzier; imiton me zë ose fishkëllimë motive nga melodi të ndryshme popullore, apo motive nga muzika e kultivuar apo profesioniste shqiptare/huaj.

- *Performimi/interpretimi muzikor:* interpreton me zë ose fishkëllimë motivet nga këngë apo melodi popullore; përdor media (Dvd, CD, magnetofon) për të prezantuar punën e vet mbi një muzikë popullore, periudhë historike, biografi të një kompozitori apo vepër muzikore shqiptare apo të huaj; ndan përvojën e vet me të tjerët.
- *Vlerësimi i veprave muzikore:* bën lidhje ndërmjet asaj që di mbi muzikën shqiptare që nga muzika popullore e deri tek muzika profesioniste; bën gjykime kritike ndaj një vepre të caktuar, duke u mbështetur në *elementet e gjuhës muzikore formën muzikore, karakterin e pjesëve muzikore;* ndan përvojën/mendimin e vet artistik me të tjerët; komunikon dhe shpreh mendimin e vet rreth veprave muzikore shqiptare apo të huaja të dëgjua; reflekton emocionet që i krijon një vepër muzikore gjatë kohës që interpretohet/luhet; përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton mendimin e shokëve; respekton pjesë muzikore të kulturave të tjera; merr pjesë në aktivitete të ndryshme brenda dhe jashtë shkollës.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 8

› **Muzika popullore shqiptare:**

- kënga dhe vallja popullore
- instrumentet popullore

› **Muzika e kultivuar shqiptare.**

- shpjegon zhvillimin e muzikës popullore shqiptare, veçanërisht *kënga popullore, vallja popullore* dhe muzika *instrumentale popullore* si pjesë e *Trashëgimisë kulturore*.
- evidenton gjatë dëgjimit, të këngëve apo muzikës popullore të Shqipërisë së Jugut, të Mesme dhe të Veriut, duke evidentuar disa karakteristika të tyre mbi ritmin që ato luhen.
- shpjegon një valle nga krahina/qyteti i tyre.
- kupton rëndësinë e Festivalit Folklorik Kombëtar si event kulturor .
- shpjegon zhvillimin e *muzikës së kultivuar shqiptare*, duke renditur disa nga përfaqësuesit kryesorë.
- shpjegon zhvillimin e *muzikës profesioniste shqiptare*, duke renditur disa nga veprat dhe përfaqësuesit kryesorë.
- dëgjon dhe argumenton emocionet që krijojnë veprat shqiptare: opera, baleti, muzika

<p>› Muzika profesioniste shqiptare dhe përfaqësuesit.</p>	<p>instrumentale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shpjegon rolin e muzikës së filmit dhe veçon kolonën zanore të filmit të parapëlqyer shqiptar apo të huaj. - argumenton nga pjesë të ndryshme muzikore që dëgjon, gjendjen emocionale që i krijojnë ato.
<p>› Muzika e filmit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - diskuton me njohuritë që ka për muzikën që dëgjon (fragmente nga <i>muzikë popullore shqiptare</i>, <i>muzikë e kultivuar shqiptare</i> dhe <i>muzikë profesioniste shqiptare</i>) duke argumentuar <i>ritmet</i>, <i>melodinë</i>, <i>emocionet që ato përcjellin</i> etj. - prezanton informacionin e mbledhur rreth <i>muzikës popullore shqiptare</i>, <i>muzikës së kultivuar shqiptare</i> dhe <i>muzikës profesioniste shqiptare</i> kompozitorët që kanë shkruar për to. - përdor mjete të ndryshme të teknologjisë për kërkim të dhënash, prezantim, regjistrime audio dhe video me mjete të ndryshme të teknologjisë.

Qëndrime dhe vlera:

- Dëgjon dhe shpreh mendimin e vet të bazuar në njohuritë muzikore mbi formën muzikore, tonalitetin, ritmet etj.
- Përjeton dhe shpjegon emocionin e krijuar nga dëgjimi i veprave muzikore përmes shpjegimit konkret.
- Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon.
- Komunikon dhe shprehet artistikisht për një pjesë muzikore.
- Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
- Komunikon në mënyrë të pavarur, duke argumentuar qartazi mendimin e vet.
- Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
- Përdor imagjinatën për të krijuar ose interpretuar muzikën në grup.
- Krijon me vetëbesim gjatë prezantimit të punëve të veta.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon, përjeton apo njeh.
- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.

- Zhvillon një gjykim të saktë ndaj veprave të ndryshme muzikore që dëgjon.
- Performon duke demonstruar njohje shumë të mirë të kulturës kombëtare apo të kulturave të tjera.
- Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë proceseve të ndryshme artistike.
- Përqendrohet dhe tregon durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

2. Udhëzime metodologjike

Përdorimi i metodologjive efikase në procesin e të nxënësve të muzikës është kusht për rritjen e cilësisë së arritjeve nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin muzikor/artistik, që zotëron brenda vetes. Organizimi i mirë i procesit të mësimin të muzikës do të thotë që nxënësit të vendosen në situata konkrete krijuese, ku ata përjetojnë dhe provojnë vetë gjatë proceseve muzikore. Kjo arrihet vetëm nëpërmjet motivimit dhe përkundrejt zhvillimit të kompetencave të caktuara si dhe tematikave përkatëse mësimore.

Mësimdhënia e muzikës, për nga vetë natyra, nënkupton një veprimtari krijuese, shprehëse, emocionale. Çdo përmbajtje dhe veprimtari mësimore muzikore është e pëlqyeshme dhe krijon emocione, kur nxënësit drejtohen drejt saj në mënyrë të vetëdijshme, çka u mundëson atyre shprehjen e potencialit intelektual/krijues dhe artistik në shumë aspekte.

Mësimdhënia e muzikës, synon gjithëpërfshirjen dhe bazohet ***në mësimdhënien dhe nxënien bazuar në kompetenca; mësimdhënien me në qendër nxënësin dhe mësimdhënien e nxënien e integruar.***

Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj.

Planifikimi dhe përzgjedhja e metodave të mësimdhënies në mësimin e muzikës mban parasysh:

- kompetencat kryesore të të nxënësve në muzikë;
- lidhjen konceptuale, ruajtjen e koherencës vertikale të njohurive e aftësive në kuptimin që ndërtimi i çdo njohurie dhe edukimi i çdo aftësie mbështeten në ato të mëparshmet;
- vazhdimin e formimit dhe forcimin aftësive dhe shprehive muzikore;
- rëndësinë e zbatimeve krijuese/interpretuese/vlerësuese muzikore, brenda dhe jashtë klasës, të cilat lidhin konceptet muzikore me situata të jetës reale;
- rëndësinë e përdorimit të mjeteve muzikore konkrete didaktike dhe ato të teknologjisë Cd, Dvd, kompjuter, magnetofon;
- veçoritë e interpretimit në mënyrë individuale dhe në grup;

- nevojën e individit për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- rëndësinë e qëndrimit pozitiv ndaj lëndës së muzikës dhe vlerësimit të përdorimit të gjithanshëm të saj;
- nxitjen e bashkëveprimit mësues-nxënës që në procesin mësimor mësuesi dhe nxënësi të jenë plotësues të njëri-tjetrit.

Një mësimdhënie planifikuar mirë, krijon kushtet e nevojshme për një nxënie të suksesshme dhe lehtëson, si punën e mësuesit, ashtu edhe atë të nxënësit. Kompetencat muzikore janë të përcaktuara në këtë program janë të ndërlidhura, dhe zhvillohen nëpërmjet situatave të të nxënësve që kanë në qendër pjesëmarrjen aktive të nxënësve. Ata janë aktivë kur përfshihen në veprimtari, krijime ose simulime të njohurive, interpretime/performime, gjykimeve dhe qëndrimeve. Për të siguruar këtë pjesëmarrje aktive të nxënësve, mësuesi duhet të krijojë një atmosferë që i bën ata të ndihen të lirshëm dhe të zhdërvjellët për të zhvilluar njohuritë e tyre në muzikë.

Gjithashtu, është e rëndësishme që nxënësi të punojë me situata ku i kërkohen arsye të pyetjeve të tilla si “..pse më pëlqen?”, “...a është melodioze?”, “...cilat instrumente dëgjoj?” ”pse shquhet ky kompozitor ? etj. Në këtë mënyrë ai inkurajohet të reflektojë mbi veprimet e veta dhe të zhvillojë situata të reja.

Projektet kurrikulare afatgjata lejojnë nxënësin të zbatojë njohuritë dhe aftësitë që zotëron nga njëra anë dhe nga ana tjetër arrin të krijojë lidhje integrale me lëndë të tjera në fushën e arteve dhe jashtë saj. Edhe prezantimet e projekteve, diskutimet, debatet gjatë realizimit të tyre janë mundësi shumë e mirë për realizimin e kompetencave muzikore/artistike, por mbi të gjitha të kompetencave kyçe.

3. Udhëzime për vlerësimin

Në përputhje me parimet e qasjes së të nxënësve bazuar në kompetenca, vlerësimi konsiderohet si element i mësimdhënies, i cili përqendrohet në nivelin e arritjes së kompetencave. Informacioni i siguruar nga vlerësimi, i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në përmbushjen e kompetencave, u jep mundësi të përmirësojnë mësimdhënien dhe të pajisin nxënësin me informacionin përkatës për progresin e tij. Sigurisht është i domosdoshëm edhe vlerësimi i përmbajtjes lidhur me zotërimin e njohurive dhe demonstrimin e aftësive muzikore nëpërmjet treguesve të besueshëm për progresin e tyre (*psh. vetëvlerësimi, interpretimi i një liste këngësh për të rinj, portofoli me punë muzikore, prezantimi me gojë të kompozitorëve të ndryshëm*).

Vlerësimi përshkon gjithë procesin mësimor dhe i shërben përmirësimit të këtij procesi. Në muzikë, ndryshe nga lëndët e tjera, mbështetet në parimin e krijimit individual, ku çdo nxënës posedon dhe zhvillon prirjet e veta të veçanta, duke u shprehur në mënyrë individuale. *Inkurajimi, imagjinata muzikore, shprehja origjinale dhe krijuese, përjetimi artistik, interpretimi dhe prezantimi* i punëve muzikore janë forma, të cilat ndihmojnë në vlerësimin e punës krijuese të nxënësve në muzikë dhe arte. Gjithashtu, pjesëmarrja individuale, por edhe në grup, në aktivitetet artistike të ndryshme që organizohen në klasë, shkollë dhe në komunitet, janë pjesë e procesit të vlerësimit.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në rezultatet e të nxënësve dhe objekt i vlerësimit janë puna për formimin e kompetencave muzikore tek nxënësit, që ai/ajo të jetë në gjendje të krijojë, performojë/interpretojë dhe vlerësojë saktë dhe bukur muzikën. Arritjet në fushën e muzikës dhe të arteve janë më shumë individuale, prandaj duhet edhe të vlerësohen si të tilla.

Kjo gjë bëhet në funksion të matjes së kompetencave muzikore, që arrin të zhvillojë dhe demonstrojë nxënësi gjatë procesit mësimor, vetëm ose në grup, përmes *të kënduarit, dëgjuarit muzikor, të krijuarit, të analizuarit të pjesëve artistike* etj.

Portofoli i nxënësit, është një tjetër mundësi vlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor në muzikë. Ai mund të përmbajë krijime, projekte kurrikulare, prodhime të ndryshme të CD-ve e DVD-ve në dobi të veprimtarive të ndryshme shkollore, etj.

Vlerësimi i nxënësve në shkallën e tretë bëhet sipas kompetencave përkatëse që ata duhet të zhvillojnë.

4. Materiale dhe burime mësimore

Gjatë mëimit të muzikës për realizimin e kompetencave, mësuesi përdor mjete didaktike dhe burime, të cilat nxënësi i prek, i shikon, i përdor, i dëgjon etj. Ai/ajo përdor mjete vizuale, teknologji të nevojshme, jep ndihma të veçanta, përshtat shembuj të ndryshëm, krijon mjedisin e përshtatshëm për aktivitete. Teknologjia ka një ndikim të madh në muzikë duke ndihmuar nxënësit të eksplorojnë këngë me tematikë të ndryshme, për të rinj, arie, mjuzikëll, vepra muzikore të ndryshme, duke zhvilluar aftësitë e tyre në njohjen më të plotë të muzikës.

Tekstet dhe materialet sigurojnë një qasje përmes përdorimit të tyre të përshtatshme me moshën dhe mundësinë e nivelit të të mësuarit. Me anë të medieeve, detyrave dhe projekteve të ndryshme u krijohet mundësia nxënësve të demonstrojnë apo prezantojnë punët dhe krijimet e tyre.

Muzika studiohet përmes njohjes dhe përdorimit të mjeteve, materialeve, teknikave e procedurave specifike muzikore, p.sh.: për dëgjim muzikor, shikim të shfaqjeve për ndjekjen e pjesëve muzikore, këngëve përdoren magnetofoni, TV, CD dhe DVD .

Përveç materialeve shfrytëzohen edhe burime mësimore si teksti shkollor, interneti etj.

Disa nga mjetet më të përdorshme didaktike janë:

- *Mjetet audiovizive si:* Tv, magnetofon, video, video-projektor, kompjuter, internet, CD, DVD.
- *Mjetet dëgjimore:* radio, magnetofon, etj.
- *Mjetet verbale, tekstet si:* tekstet mësimore (të detyruara), libri i mësuesit, fletoret e punës, katalogë, albume që mund të përdoren në shkollë për të mbështetur punën e nxënësve dhe demonstruar vepra të ndryshme muzikore. Këto burime duhet të diskutohen dhe vlerësohen nga stafi si një pjesë e planit të tyre për muzikën. Ky plan duhet të jetë i rëndësishëm për të

përzgjedhur burimet e dyta, të cilat ndihmojnë për të mbështetur nxënësit në punët e tyre krijuese dhe performuese, si dhe në kryerjen e krijimeve të ndryshme.

- *Mjedisi mësimor si:* (klasa, kabinetet e muzikës etj.).